

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1925 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 41 i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 13 mars 1925 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 114, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden, anhållit om riksdagens yttrande över följande förslag till

Förordning

**om ändrad lydelse av § 41 i förordningen den 15 juni 1923 (nr 281)
om motorfordon.**

Häri genom förordnas, att § 41 i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 41.

Mom. 1. Framföres automobil eller motorcykel, varom i § 34 sägs, eller traktortåg med större hastighet än som i varje fall är medgiven, straffes den felande med böter från och med tio till och med ettusen kronor.

Mom. 2. Förer den, som är synbarligen berörd av starka drycker, motorfordon eller traktortåg, varom i mom. 1 förmäles, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor.

Mom. 3. Har förare vid förseelse, varom i mom. 1 eller 2 sägs, ådagalagt grov vårdslöshet eller visat uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom, må till fängelse i högst tre månader dömas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1925.

I samband med förevarande proposition har utskottet till behandling förehåft två inom riksdagen med anledning av propositionen väckta motioner, nämligen motionen i första kammaren nr 251 av herr *Bergman m. fl.* och motionen i andra kammaren nr 377 av herr *Johanson* i Huskvarna *m fl.*

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen måtte för sin del antaga Kungl. Maj:ts i propositionen nr 114 framlagda förslag till ändrad lydelse av § 41 i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon med den ändring, att mom. 2 erhöles följande eller däremot i sak svarande, eventuellt av vederbörande utskott formulerade lydelse:

»Befinnes förare av motorfordon eller traktortåg, varom i mom. 1 förmäles, hava förtärt alkoholhaltig dryck på sådan tid, att hans förmåga av uppmärksamhet och sinnesnärvaro vid fordonets eller tågets förande därav kan hava påverkats, straffes med böter från och med tjugufem till och med ett tusen kronor.»

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, tillåter sig utskottet att, i den mån redogörelse därför ej nedan lämnas, hänvisa till propositionen. I fråga om vad motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna.

1924 års
riksdag.

Med anledning av vid 1924 års riksdag motionsvis gjorda framställningar (motion nr 135 i första kammaren och motionerna nr 21 och 305 i andra kammaren) anhöll riksdagen i skrivelse, nr 212, att Kungl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning antingen själv meddela eller, därest så ansåges erforderligt, för riksdagen framlägga förslag till skärpta bestämmelser i syfte att förebygga trafikolyckor till följd av trafikpersonals förtäring av alkoholhaltiga drycker.

Därvid anförde riksdagen, efter en redogörelse för redan förefintliga bestämmelser, avsedda att i trafiksäkerhetens intresse förebygga missbruk från trafikpersonals sida av alkoholhaltiga drycker, bland annat följande:

»De många olyckor med motorfordon, som under de senare åren inträffat i vårt land och av vilka ett stort antal bevisligen vållats av fordonsförarens alkoholförtäring, giva enligt riksdagens mening vid handen, att nu gällande bestämmelser och villkor för framförande av motorfordon behöva uti nu ifrågavarande hänseende skärpas.

Att, såsom i den ena av de i ämnet väckta motionerna förutsatts, av automobilförare kräva fullständig avhållsamhet från alkoholhaltiga drycker skulle helt visst av de flesta kännas såsom en orättvisa, varför ett sådant krav antagligen icke heller skulle kunna upprätthållas. Däremot synes det fullt berättigat att av fordonsförare fordra så hög grad av måttlighet, att förtäringen av alkoholhaltiga drycker icke i någon mån menligt påverkar hans kropps- och själsförmögenheter och därigenom gör honom mindre lämpad såsom förare; och synes en ändring av 41 § i förordningen om motorfordon i den riktning de hörda myndigheterna angivit vara ägnad att främja ifrågavarande syfte. Frågan, huruvida jämväl beträffande rätten till körkort skärpta bestämmelser må anses av behovet påkallade, läres vid en utredning i berörda avseende komma att bliva föremål för undersökning.

Vad därefter beträffar i motionerna avhandlade fråga, i vad den avser annan trafikpersonal än förare av motorfordon, synes behov av skärpta bestämmelser uti ifrågavarande hänseende icke vara — åtminstone ej i samma grad som i fråga om motorfordonsförare — av omständigheterna påkallat,

men lärer dock utredningen icke böra från början begränsas allenast till de sistnämnda.»

Med anledning av riksdagens sålunda gjorda anhållan hava yttranden i frågan inhämtats *dels* från medicinalstyrelsen, *dels* beträffande förare av motorfordon från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, automobilklubben och Sveriges trafikbilägares riksförbund, beträffande järnvägspersonal från järnvägsstyrelsen och svenska järnvägsföreningen, beträffande sjöfartspersonal från kommerskollegium och lotsstyrelsen samt beträffande förare av luftfartyg från Svenska aeroklubben.

Behovet av åtgärder.

Vad beträffar *annan trafikpersonal än förare av motorfordon*, så hava de hörda myndigheterna i stort sett ställt sig helt avvisande till någon skärpning av redan gällande bestämmelser i förevarande hänseende. Även departementschefen har funnit, att tillräckliga garantier för trafiksäkerheten i ifrågasvarande avseende redan förefunnes. Endast i fråga om förare av luftfartyg har departementschefen ansett vissa kompletterande föreskrifter framdeles möjligen kunna bliva påkallade.

I fråga om *motorförare* har däremot i flertalet yttranden tillstyrkts en skärpning av bestämmelserna i kungl. förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon.

Nämnda författning innehåller härom i huvudsak följande:

För erhållande av körkort fordras jämlikt § 15 mom. 1, bland annat, företeende av intyg, att sökanden gjort sig känd för nykterhet. I mom. 3 av samma paragraf stadgas, att, därest förare finnes hava vid färd med automobil varit berusad, vederbörande länsstyrelse skall återkalla körkortet. Huruvida nytt körkort kommer att utfärdas blir beroende på länsstyrelsens prövning efter förloppet av viss vid återkallandet angiven tid.

§ 41 innehåller stadgande om straff, böter från och med tio till och med ett tusen kronor, för den, som kör med otillåten hastighet. Har föraren därvid »ådagalagt grov vårdslöshet eller varit berusad eller visat uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom» må straffet skärpas till fängelse i högst tre månader.

I några av de avgivna yttrandena har föreslagits, att ordet »berusad» skulle ersättas med det från 1917 års rusdrycksförsäljningsförordning, 59 §, hämtade uttrycket »synbarligen berörd av starka drycker». Också har ifrågasatts, att »berusad» skulle utbytas mot »uppenbart påverkad av alkoholhaltig dryck».

I proposition nr 63 vid innevarande riksdag, vilken proposition första lagutskottet i näst föregående utlåtande, nr 33, tillstyrkt, har Kungl. Maj:t föreslagit sådan ändring av 18 kap. 15 § strafflagen, att fylleri under försvärande omständigheter skall straffas med böter från och med tjugufem till och med femhundra kronor. Det först utarbetade förslaget innehöll en bestämmelse om bötesstraff från och med femtio till och med ett tusen kronor för den, som under utövning av yrke eller tjänst, varav annans säkerhet till liv eller hälsa berodde, vore överlastad av starka drycker. I överensstämmelse med vad lagrådet i sitt utlåtande hemställt utslöts sist-

nämnda stadgande ur det kungl. förslaget. Lagrådet föreslog emellertid samtidigt, att Kungl. Maj:t måtte överväga lämpligheten av att i motorfordonsförordningen infördes ett stadgande om bötesstraff för den, som i berusat tillstånd för automobil, ändock att han icke gjort sig skyldig till att framföra den med otillåten hastighet.

Departementschefen har ansett det motiverat att tillgripa ett generellt straffhot mot den, som vid framförande av motorfordon är påverkad av alkoholhaltiga drycker. Beträffande ordvalet vid karaktäriserande av den grad av påverkan, som borde fordras för straffbarhet, har departementschefen funnit uttrycket »synbarligen berörd av starka drycker» vara att förorda, då det, på samma gång det markerade en skillnad från strafflagens ordval i fråga om ansvar för fylleri, vore av den art, att det icke kunde föranleda till godtycke vid tillämpningen. Straffet skulle utgöra böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor.

Det föreliggande förslaget till ändrad lydelse av § 41 i motorfordonsförordningen innebär, att nuvarande första stycket skulle såsom mom. 1 kvarstå. Såsom mom. 2 skulle inskjutas en så lydande bestämmelse: »Föreren, som är synbarligen berörd av starka drycker, motorfordon eller traktortåg, varom i mom. 1 förmäles, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor». Mom. 3 skulle utgöras av nuvarande andra stycket, med den ändring, att orden »eller varit berusad» skulle utgå.

Motionerna. I de i anledning av den kungl. propositionen väckta motionerna har framhållits, att förslaget endast i ringa mån förbättrade nu gällande lagstiftning. Den föreslagna bestämmelsen drabbade lika litet som den gamla den vanligaste och därigenom farligaste orsaken till av alkoholdryckers förtäring vållade trafikolyckor, nämligen den minskning av iakttagelseförmåga och självkontroll, som icke gäve sig uttryck i synbara, i motorförarens åthävor framträdande symptom. En bestämmelse borde därför införas, vilken stadgade ansvar för den förare av motorfordon eller traktortåg, som befundes hava förtärt alkoholhaltig dryck på sådan tid, att hans förmåga av uppmärksamhet och sinnes närvaro vid fordonets eller traktortågets förande kunde hava påverkats.

Utskottet. Såsom redan i 1924 års riksdagsskrivelse framhölls, måste det anses fullt berättigat, att på motorfordonsförare ställa stränga krav på måttlighet i bruket av alkoholhaltiga drycker, så att förtäringen av sådana icke i någon mån menligt påverkar hans kropps- och själsförmögenheter och därigenom gör honom mindre lämpad att föra motorfordon. En skärpning i sådan riktning, som i det kungliga förslaget ifrågasatts, av motorfordonsförordningens bestämmelser till förekommande av trafikolyckor genom förarens alkoholförtäring synes utskottet liksom flertalet av de hörda myndigheterna av behovet påkallad. Den utformning, som den i propositionen föreslagna bestämmelsen erhållit, har emellertid utskottet, i likhet med motionärerna, funnit giva anledning till vissa erinringar.

Det föreslagna andra momentet av § 41 i motorfordonsförordningen innehåller en straffbestämmelse, avseende det fall att förare är »synbarligen berörd av starka drycker». Formuleringen, vilken är hämtad från rusdrycksförsäljningsförordningens 59 §, ansluter sig nära till den i 18 kap. 15 § strafflagen meddelade bestämmelsen angående fylleri å allmän plats. Beaktas måste emellertid, att ändamålet med denna senare bestämmelse är ett helt annat än det, som bör vara avgörande vid utformningen av stadgandet i motorfordonsförordningen. Strafflagens föreskrift avser att möjliggöra ett beivrande av fylleriförseelsen såsom en kränkning av andras sedliga känsla eller i allt fall av deras berättigade anspråk på anständighet och hyvsning i det yttre samlivet. För att en sådan kränkning skall kunna anses föreligga måste givetvis krävas, att berusningen hos den felande skall vara synbar. I nu föreliggande fall bör däremot straffbestämmelsen åsyfta den fara för annans liv eller hälsa, som en motorfordonsförarens alkoholförtäring kan medföra. Men en fara i sådant hänseende kan obestriddligen föreligga, även om förarens påverkan av alkohol icke är synbar.

Frånsett denna mera formella anmärkning mot det kungliga förslaget får utskottet vidare erinra om de allmänt kända svårigheter, vilka möta, när det gäller att bevisa att en person varit berusad, och vilka väsentligen sammanhånga därmed, att vittnenas subjektiva uppfattning blir av dominerande betydelse. De svårigheter, som sålunda förefinnas, torde icke i någon större omfattning undanröjas därigenom, att »berusad» utbytes mot »synbarligen berörd av starka drycker». Till följd härav lär en bestämmelse, vars tillämplighet förutsätter, att det lagligen styrkes, att den tilltalade varit berörd av sådana drycker, i verkligheten lätt bliva illusorisk. Skola bevissvårigheterna på ett tillfredsställande sätt undanröjas, synes man böra avstå från att inrikta bevisskyldigheten på att den tilltalade varit berörd av starka drycker och i stället låta bevisningen närmast avse det lättare kontrollerbara sakförhållandet, huruvida han förtärt sådana drycker. Domstolens uppgift blir det därefter att efter förekommande omständigheter bilda sig en uppfattning därom, huruvida detta förtärande skäligen kan antagas hava påverkat honom vid körningen. Den frihet att pröva olika på fallet inverkan förhållanden, som domstolen genom ordet »skäligen» erhåller, bör vara ägnad att förhindra, att den tilltalade fälles till ansvar i andra fall än sådana, där alkoholförtäringen kan anses hava varit av beskaffenhet att kunna medföra en verklig fara.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1:o att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen, i anledning av det riksdagen för yttrande underställda förslaget till förordning om ändrad lydelse av § 41 i förordningen den 15 juni 1923

om motorfordon ävensom motionerna nr 251 i första kammaren och nr 377 i andra kammaren ansett, att nämnda förordning bör erhålla följande ändrade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Förordning

om ändrad lydelse av § 41 i förordningen den 15 juni 1923 (nr 281)
om motorfordon.

Härigenom förordnas, att § 41 i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 41.

Mom. 1. Framföres automobil eller motorcykel, varom i § 34 sägs, eller traktortåg med större hastighet än som i varje fall är medgiven, straffes den felande med böter från och med tio till och med ettusen kronor.

Mom. 2. Förer den, som är synbarligen berörd av starka drycker, motorfordon eller traktortåg, varom i mom. 1 förmäles, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor.

Mom. 2. Framföres motorfordon eller traktortåg, varom i mom. 1 förmäles, av den, som förtärt starka drycker å sådan tid och till sådan myckenhet, att det skäligen kan antagas, att han vid körningen varit därav påverkad, straffes föraren med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor.

Mom. 3. Har förare vid förseelse, varom i mom. 1 eller 2 sägs, ådagalagt grov vårdslöshet eller visat uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom, må till fängelse i högst tre månader dömas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1925.

2:o) att motionen i första kammaren nr 251 och motionen i andra kammaren nr 377, i den mån de icke kunna anses besvarade genom utskottets hemställan under 1:o) här ovan, måtte av riksdagen lämnas utan bifall.

Stockholm den 15 maj 1925.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerman, Rogberg, Edw. Larson^{*)}, Lyberg, K. G. Westman, Klefbeck, Sandegård och Johan Carlsson^{*)} samt

från andra kammaren: herrar Lindqvist i Halmstad, Jansson i Edsbäcken, Söderberg, Johansson i Brånalt, Johanson i Huskvarna och Sjögren.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar Åkerman, Rogberg, Klefbeck, Sandegård och Söderberg, som yrkat,

att riksdagen måtte, med avslag å de väckta motionerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t förklara, att riksdagen vid granskning av det genom propositionen framlagda författningsförslaget ej funnit skäl till erinran beträffande detsamma.
